

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА ПОНАД УСЕ!

Видання Історичного клубу “Холодний Яр”

2026 рік
Вересень
Число 9 (487)

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

У ненависті до росіян – суворая правда життя

Передплатний індекс 33545

СЛАВА ПОЛКОВНИКОВІ КОНОВАЛЬЦЮ!

“Повернення праху Євгена Коновальця в Україну, в саме її серце – столийний град Київ – це подія знакова. Надважлива, – написав Юрій Сиротюк. – У часи, коли ламається не фронт, а пробують надірвати волю тилу, – наші Мертві стають із нами до строю”.

“Історія України – це історія українських героїв, – так почав я виступ на прощанні з полковником Коновальцем у Патріаршому соборі УТКЦ, – 3 поверненням полковника Євгена Коновальця і полковника Андрія Мельника починаємо писати її на державному рівні”.

Запросив мене на вшанування майор Євген Карась, командир 413-го Окремого полку безпілотних систем “Рейд”, вояки якого разом з колегами з інших частин прийшли попрощатися з прахом полководця.

“Кульг героїв – фундамент держави, – продовжив я, – запорука

її існування, приклад для наслідування нових поколінь і гарантія з’яви нових героїв. Вояки Армії УНР, УВО та члени ОУН – це золотий скарб України, наша слава. Це найкращі сини і дочки нашої Батьківщини”.

Я нагадав воякам безпілотних систем віхи служіння Україні Євгена Коновальця: командир корпусу Армії УНР (1918 – 1920), голова Української військової організації (з 1921), голова Проводу українських націоналістів (з 1927), голова ОУН (з 1929).

Провадив урочистості (поруч зі священниками) Маркіян Яциняк, заступник командира 413-го Окремого полку безпілотних систем “Рейд”. За його визнанням, він виховувався на моїх книжках. Для мене це честь.

Участь в урочистостях 15 серпня взяли військовослужбовці 59-ї Окремої штурмової бригади безпілот-

них систем імені Якова Гандзюка, 411-ї Окремої бригади безпілотних систем “Яструби”, 413-го Окремого полку безпілотних систем “Рейд”, 427-ї Окремої бригади безпілотних систем “Рарог”, 429-ї Окремої бригади безпілотних систем “Ахіллес” та Навчального центру Сил безпілотних систем ЗСУ.

Вітаємо Євгена Коновальця та Андрія Мельника на Батьківщині, яка продовжує боротьбу з пекельним російським ворогом.

Слава полковникові Коновальцю, воякам Сил оборони, слава Україні!

Роман КОВАЛЬ, Історичний клуб “Холодний Яр”

На світлинах Романа Ковалю – миті прощання з полковником Євгеном Коновальцем та портрет Євгена Коновальця, який виконав 1991 року Юрко Дрозд.

ОЛЕКСА РІЗНИКІВ ЧУВСЯ МАЗЕПОЮ

Історичний клуб “Холодний Яр” і шляхи його козаків та козачок непередбачувані!

Відпочиваючи в Одесі у друзів, дістала по телефону пораду від президента клубу Романа Ковалю провідати і привітати з Днем Незалежності України Олексю Різників. Він геніальний поет, мовознавець, дисидент, козак нашого клубу. Народився 24 лютого 1937 року в м. Єнакієвому Сталінської, нині Донецької області. Повний кавалер ордена “За заслуги”, лауреат Літературної премії ім. Юрія Горліса-Горського, двічі засуджений за націоналізм...

Ми навіть не сподівалися з другою Надією Ткаченко, що дістанемо такий заряд бадьорості, почуємо його непросту життєву історію з жартами, зачаруємось акторським прочитанням своїх віршів від шляхетного, молодого душею чоловіка. Вручили йому гостинці, у відповідь пан Олександр почастував нас коньячком “Hennessy”. І ми заспівали з ним стрілецькі та повстанські пісні!

Отака несподівана зустріч відбулася в Одесі! Тримаймо стрій! Слава Олексю Різникові! Подяка Романові Ковалю за чудову ідею!

Світлана МИРВОДА, народна артистка України

Лист від Олексі Різників:
“Щойно говорив зі Світланою, переглянув ФБ з її враженнями – відітхнув і заспокоївся. А то не міг заснути... Ну скажу вам, пане гетьмане, чувся Мазепою... Пригадуйте: “Мое сердечне, мій квіте рожаной! Сердечне на тоє болю, шо недалеко од мене ідешь, а я не могу очисти твоих и личка беленького виде-ти...” Світланочко! Дякую!!! Ви справжнє свято для моєї душі!!! В День Незалежності! Таку чарівність побачити і почути такий Голос!”

ЗДІЙСНИТИ ШЛЯХЕТНУ МРІЮ МІХНОВСЬКОГО

Провідна думка Міхновського: “Українська нація мусить добути собі свободу, хоч би захиталася ціла Росія!” 125 років тому ця думка вважалася фантастичною, еретичною, нездійсненною, а тепер Росія не тільки хитається, а й горить і палає. Щодня ми бачимо нові пожежі. Російське небо – чорне від диму. Росію можна перемогти. Україна, її союзники і партнери довели це. І кожен з нас може внести свою лепту в розвал Росії, здійснити фантастичну – і шляхетну! – мрію Миколи Міхновського.

Роман КОВАЛЬ

ДУМКА ЛЕШЕКА БАЛЬЦЕРОВИЧА

Автор польського економічного дива Лешек Бальцерович назвав підлістю та дурістю вияв антиукраїнських настроїв у Польщі: “Підлість – тому що вона спрямо-

вана проти жертв агресії Путіна. Дурість – тому що українці, захищаючи себе, опосередковано захищають і поляків”, – написав він.

ЮНА МУКАЧІВКА – АНГЕЛ

Учениця 3-В класу Мукачівської спеціалізованої школи № 4 Каміла зробила благодійний внесок на підтримку ЗСУ, передавши 2950 гривень на проєкт “Мукачівські дрони”. Не на власні потреби чи розваги, а на допомогу українським військовим! Своє рішення пояснила бажанням підтримати ЗСУ.

Такі приклади щирої підтримки надихають та додають віри в спільну справу.

Цитата дня

МОВА – КРОВ НАЦІЇ.

Микола КРИЖАНІВСЬКИЙ

“ГЛИБОКО-ГЛИБОКО ЗАЧІПАЄ”

Дуже важко йде мені Ваша книга про Миколу Міхновського. Не тому, що вона складно написана, а тому, що я її боляче переживаю, глибоко-глибоко зачіпає. І я не можу її швидко читати. Без пауз.

Коли Ви скерували мене до спогадів Катерини Серебрякової-Антонович, мене це вибило на паузу аж до вчора. Перед сном продовжила. Прочитала, як Микола Іванович вносив застави за своїх підзахисних, щоб ті не перебували в неволі, поки йде слідство. Це так щемко тригернуло. Такий контраст із гучними розкриттями справ наших так званих державників! Я знову зупинилась.

Насправді я ще не відійшла навіть і від Вашої розвідки про Михайла Телігу. Бо це історія про здійснену любов. Те, що Ви розповіли про Михайла, я не знала. Але я ж то знала, чим історія закінчиться! І все ж,

коли прочитала в кінці, як Михайло не вийшов зі Спілки письменників (щоб зберегти собі життя. – Ред.), мене почало трусити. Зі мною ще такого ніколи не було – не перебільшую. Тіло трусилося, навіть випила заспокійливе.

Ви маєте особливий дар писати фатально контрастно – у спокійній оповіді кожне слово прошите такою любов’ю – що й камінь розломиться. Ваше слово має дуже сильну дію. І в малій, і у великій формі. І у статті, і у книзі.

І його треба поширювати, кувати органічно через інформаційні ресурси нашого часу. То будитиме і манкуртів. Ви не думали про окремий власний канал YouTube? Це підсилить Ваші змагання і долучить до національного усвідомлення широчезне коло людей.

Інна ЛУЩИК

МОРАЛІЗАТОРИ ДИСКРЕДИТУЮТЬ МОРАЛЬ

Не всі наші здобутки вимірюються прибутком.

Сила тих, хто знає, не лише в знанні, а й у невігластві інших.

І камінь заговорить, коли на ньому Слово викарбуєш.

Бог виявляється в тих, хто пізнає Бога.

У ненависті немає істини, але є суворая правда життя.

Любити – терновий вінець природи. Отруту для тирана розчиняють у нектарі лестоців.

Найнебезпечніший страх – той, який вабить, а не відлякує.

Ваші переконання такі тверді, що їх неможливо поділяти.

Почуття міри – камертон розуму. Не кожній жінці личить вбрання Сві.

Як евфемізми засмічують нашу мову!

Поет веде розмову з мовою, іноді граючися з нею.

Він не страждав на манію величчя, а діставав від неї задоволення.

Одним дано мало, іншим – багато, але нікому – досить.

Атеїсти поклоняються земним богам.

Зворотний бік медалі ближче до тіла.

Не всі вітрила витримують силу ходового вітру.

Немає вічних істин, є вічні проблеми.

Істину можна заборонити, а забобони – не заборонити.

Життя втрачає сенс, коли втрачаєш смак до життя.

Безстрашшя відлякує небезпеку, страх – притягує її.

У кожному шедевр є виклик традиції.

Моралізатори дискредитують мораль.

Майбутнє важко передбачити, і це допомагає жити.

Андрій КОВАЛЬ, історик (1956 – 2022)

“Незборима нація” – газета для тих, хто хоче знати історію боротьби за свободу України

ДЛЯ НАШОЇ РОДИНИ КОБЗАР БУВ ДОРОГОВКАЗОМ

Торік 19 вересня на фронті безвісті зник скульптор Дмитро Бур'ян, козак Історичного клубу "Холодний Яр". Пропонуємо вам розповідь про його дитячі роки мами Тамари, яка щодня випасає своїх козенят у с. Богодатному на Черкащині, весь час виглядаючи сина

Будучи при надії на 38-му році, приснився сон, ніби опустився наді мною орел, припрошуючи злетіти з ним, я вхопила його за лапи і він поніс мене у вись.

Після пологів лікарі сказали, що у новонародженого шия була двічі оповита пуповиною – народжений у сорочечці.

Ріс Дмитрик спостережливим, слухняним, старанним. Все найкраще в моєму житті пов'язане із сином.

Пішов в рік, ні разу не впавши, виважуючи кожний крок. Поранився вперше, коли на дорослому велосипеді влетів у яму, тоді йому було 6 років. В очах жаж, а не заплакав.

Вчителька початкових класів казала: підків на ходу не куватиме, але наполегливістю досягатиме мети.

Старша сестричка Олена в педучилищі навчалася, спостерігаючи як братик у 2,5 роки малює, зауважила наскільки він випереджає програму свого віку.

Малювати вчився спершу на коміксах про козаків з дитячого журналу "Соняшник".

На п'ятому році в День захисту дітей проводили дитячий конкурс малюнку на асфальті біля пам'ятника Богданові Хмельницькому, Дмитрик намалював козака на коні. При перегляді сивочолий чоловік порадив привести синочка в художній навчальний заклад. У вересні ми так і зробили. Ще першокласником він визначився – буду художником.

Дмитрик був схильним до повноти, то ми, крім малювання та ліплення водили його ще на танці в дитячий ансамбль народного танцю "Вогник". Підріс, самостійно вибирав і відвідував секції карате, баскетболу, орієнтування на місцевості. Влітку їздив у турпоходи.

“НЕ ПРОСТО ІМЕНА, А ЛЮДСЬКІ ОБЛИЧЧЯ...”

Про передмову до майбутньої книги Романа Коваля і Юрія Озича "Діти у Визвольній війні. 1914 – 1920-ті рр. Історії, життєписи, спогади, документи".

Романе Миколайовичу, передмову прочитав. Враження дуже сильні. І, чесно кажучи, найбільше мене зачепила навіть не військова складова, а те, як через ці дитячі спогади видно процес формування українця і ставлення до своєї держави.

Особливо історія Івана Дурбака: ніби прості дитячі спогади, проте в них дуже багато про те, як народжується відчуття: "це наше", "це моя країна", "це моє військо". І як сильно на дитину можуть впливати образи, пісні, книжки, форма, традиції, приклад старших. Це мені близьке, бо у схожий спосіб я намагаюсь впливати на слухачів Патрульної академії. І як показала тривала практика – це дуже дієво.

Ще мене, як поліцейського, особливо зачепила історія Школи українських пластунів у таборі Шипіорно початку 1920-х. Себто виховання – це не просто навчити. Цих дітей війна скалічила, зробила жорсткими, недовірливими, агресивними. І педагоги-вояки поставили перед собою завдання не просто дати їм знання, а повернути людські якості: честь, самоповагу, дисципліну, здатність

Якось попросив купити хом'яка, бо в однокімнатній квартирі на більшу тваринку місця не було. Сказав: "Нема кому віддатися у вільну хвилину". Був папужка та втік через квартиру.

У першу річницю народження виклали перед немовлям: машинку, дзеркало, книжечку, гроші. Дмитричок вибрав книжечку. Так книжкам і залишився вірний. Мабуть, тому і насмілювався в улюблений "Соняшник" на конкурс "Легенди рідного краю" надіслати розповіді, які чув від дідуся. Враження від загибелі у с. Богодатному трьох молоденьких чорногузиків (через електродрої) залишилися в пам'яті на роки. Він написав і намалював про це також, в надії, що дорослі прочитають і упередять такі трагедії.

За підсумком року Дмитрик став одним із чотирьох нагороджених видавництвом журналу. Вручила нагороди в Будинку письменників у Києві на вул. Банковій. Леся Воронина, редакторка журналу, створила справжнє свято. Переможців нагородили не лише грамотами, а й співом кобзарика Святослава Силенка та цінними подарунками. Дмитрові дістався фотоапарат і бібліотечка.

У дев'ятирічному віці синок заслужив ще й від Українського фонду культури відзнаку за картину – напад козаків на чайках на турецьку галерею.

Маючи за плечами навчання в трьох черкаських художніх закладах і ці нагороди, Дмитро вирішив вступати в художню школу-інтернат ім. Тараса Шевченка, щоб надати поступити в Художню академію. Підказала цей шлях його вчителька з Черкаської школи мистецтв.

Уже навчаючись у Києві, у газеті "Слово Просвіти" прочитав оголошення про конкурс "Шевченко в моєму серці". Для нашої родини Кобзар був дороговказом, тож Дмитро намалював на мотиви творів Шевченка картину і надіслав на конкурс. І став лауреатом. Нагородження проходило в Музеї ім. Тараса Шевченка. Іван Дзюба, вручаючи нагороду, відзначив, що лауреату теж тринадцятий минає.

За премію Дмитро захотів телевізора придбати, бо вже років п'ять минуло як старий зламався.

Через рік ще і в Будинку вчителя завдяки синові побувала – на нагородженні лауреатів конкурсу "Шевченко в моєму серці" – та вперше живою почула ліру Тараса Компаніченка.

Завершуючи школу (щоб впевненіше поступати в Художню академію) Дмитро підготував дві персональні виставки скульптур у пластиліні. Перша була присвячена 16-й річниці Незалежності Украй-

ни. Це було щось нове для Черкас. Краєзнавчий музей продовжив її аж до зими. На другій виставці була і шкільна випускна робота "Іду на ви" – вже гіпсова.

Вступ до академії припав на рік запровадження ЗНО. Своєю працею син досягнув мети. Стипендію і підробітки відносив на "Петрівку", де купував книги за книгою.

Після строкової служби подавав свою бібліотеку юнацькій бібліотеці Черкас імені улюбленого Василя Симоненка (близько 700 книг). До 75-ї річниці з дня народження Василя Симоненка Дмитро створив виставку у Художньому музеї, присвячену йому та шестидесятиникам, пригадую було червоне погруддя Алли Горської.

Бакалаврська робота – Василь Стус, дипломна – Сергій Нігоян. Ми були присутні, як Сергієве тіло, прикрите червоним з білими сонечками покривалом, вантажили в авто напроги пам'ятника Валерію Лобановському. Взяла я участь і у відспівуванні Михайла Жизневського у Михайлівському Золотоверхому Соборі.

Погруддя батька Устима Голоднюка і Михайла Жизневського та проєкт дипломної роботи з Сергієм Нігояном Дмитро виставляв у Черкаському художньому музеї на виставці "Бунт 25". Дмитрові тоді виповнилось 25, власне до цієї дати він і запланував виставку). Роботу "Бунт" викрала. Довелося перелівати нову, бо вона вже була на обліку музею. Ми ще тоді жартували, що не лише книги В. Шкляра можуть поцупити.

На виставці з нагоди 20-ї річниці Незалежності було і погруддя Михайла Гаврилка. Геніальний художник Микола Теліженко сказав тоді: "Це не бур'ян – це медонос".

У Дмитра не було ворогів, лише поціновувачі, хіба поодинокі задрісники – один написав: "Пупка не надібри".

Торік, напередодні Дня Незалежності, до нас у двір привився сіро-коричневий лебедик (видно тільки ставав на крило), а 22 серпня надіслав синові останнє повідомлення. 9 вересня о 7.10 крайня голубенька галочка залишилася від Дмитрика у ватсапі...

Отака крилата доля у сорочечці народженого. Перші пів року хоч сні із синовком пір'їнками прилітали, а нині чекаємо на диво. Була в Дмитра скульптура "Кара" – на козацькій могилі сидить старий бандурист, а поряд ворон.

Наші два зяті – Сергій і Олег – карають нещадно нелюдів. Слава ЗСУ! Смерть ворогам!

Тамара МАРТИНЕНКО, мама Дмитра Бур'яна Черкащина

практично так само. Реально дрижаки беруть.

Ще одна річ, яка не відпускає, – наскільки багато ми втратили через те, що нам системно стирали пам'ять. Читаєш і постійно ловиш себе на думці: яке ж горе з нами сталося, що про цих людей ми дізнаємось лише зараз...

А фрагмент про прощання Костя Стецюренка з Україною дуже важкий. Дитина дивиться на свою землю і розуміє, що може більше ніколи її не побачити. Читаєш – і мимоволі переносиш їх на сьогоднішню Україну...

Ваше видання унікальне ще й тому, що воно повертає нам не просто імена, а людські обличчя. Не абстрактних "героїв Визвольних змагань", а конкретних хлопців і дівчат, які боялися, мріяли, захоплювалися козаками, співали пісень, любили Україну і в якийсь момент опинилися перед вибором. І за це я Вам, Романе Миколайовичу, вклоняюсь.

Дякую, що надіслали. Це точно з тих текстів, які не просто читаєш – після них ще довго ходиш і думаєш.

Після видання – буду адаптовувати нові знання в своє виховання.

Максим ЛОБОДЗІНСЬКИЙ, майор патрульної поліції Історичний клуб "Холодний Яр"

“Я БИВСЯ З ТАТАРАМИ ДОВГО”

Наприкінці 1990-х до редакції "Незборимої нації" звернулася вчителька Світлана Ємець із Запорізької області. Вона прохала надіслати аудіокасету з думами кобзарів. Бо їх ніде тоді не можна було дістати.

ЯКІ ЧАСИ, ТАКІ Й РІШЕННЯ

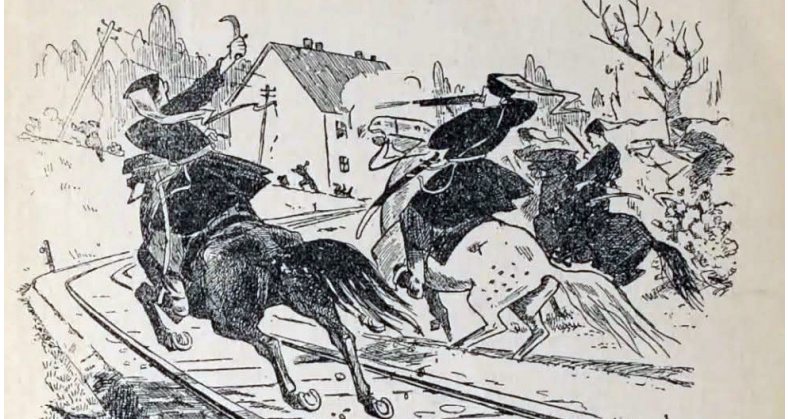
Моє рішення піти служити було продуманим і зваженим, я обрала найкращий підрозділ, з яким я поділяю цінності та ідею нації. Захист держави України, її незалежності та безпеки її громадян, патріотизм і відданість державі, людська гідність – фундаментальні цінності. Я – свідома людина і, живучи в Україні, розумію, що потрібно боротись, передусім за майбутнє своїх близьких і за те найцінніше, що ми маємо, – свою Батьківщину.

Навчаючись під час війни у школі, спортивному коледжі та згодом в університеті, я щодня думала про те, що, поки війна не закінчиться, нормального життя не буде. Постійні тривоги і страх, безсонні ночі під час нічних атак, холодна зима – коли через удари по енергетиці немає світла, тепла... Свое майбутнє я, звичайно, уявляла зовсім по-іншому, але які часи, такі й ухвалюємо рішення.

Ворог знищує військових, цивільних, жінок, дітей. Масове нищення нашого народу почалося задовго до повномасштабного вторгнення. Цитую В'ячеслава Чорновола (18 жовтня 1994 р.): "Підраховано, що якби не масове нищення нашого народу комуністичним режимом протягом 70-ти років радянської влади, якби не штучний голодомор та масові репресії, депортації, військові авантюри, то, враховуючи природний приріст, населення України сьогодні сягнуло би 100 млн".

У 2014-му я вчилася в першому класі школи, та вже тоді знала, що таке війна. Бо до нас у місто почали приїжджати сім'ї переселенців з Донецька, з Бахмута. Мої малюнки від щирого серця з подякою невідомим мені воїнам, які захищали нас, зараз переросли у свідоме рішення стати в стрій.

ЩАСЛИВІ МИТІ НЕСТРИМНОЇ АТАКИ

Група кіннотників загону Андрія Долуда 22 грудня 1918 р. під час стрімкої атаки захоплює залізничну станцію Брюховичі під Львовом.

Козацький загін імені Івана Гонті під командуванням Андрія Долуда 13 листопада прибув з Великої України на допомогу Західноукраїнській Народній Республіці. Брав активну участь у львівських боях, зокрема в зачистці

Прохання вчительки я виконав. І козацькі думи почули її учні. Незабаром до редакції прийшов лист від одного з учнів Світлани – п'ятикласника Богдана Патрашка. Ось уривок його послання: "Ця мелодія довга. Мені понравилась її інтонація. Мені кається, що я козак. Мені кається, що я в козацькому загоні. І кається, що я воюю з татарами, і в мене дуже хороший пістоль, і кінь. Я бився з татарами довго. І ми перемогли. І ми поїхали в місто, і пили й гуляли, і говорили один одному: «Козацька слава не вмере!»".

І приходять до нас Тарас Шевченко:

Ну що, здавалося б, слова... Слова та голос – більш нічого. А серце б'ється – ожива, Як їх почує!.. Знать, од Бога І голос той, і ті слова...

Малий козак Богдан через півтора століття підтвердив слова українського Пророка.

Друже Богдане, де ти тепер?

Роман КОВАЛЬ 1990-ті – 2026 рр.

Дивує, що досі є люди, які не розуміють сенсу боротьби, вважають, що в нас у країні немає за що боротися, чому вони, мовляв, мають іти "воювати за депутатів". А ми ж тільки відстоюємо своє.

Я не стоятиму остеронь. Це моя боротьба, це моє життя і моя країна. Я борюсь насамперед за своє майбутнє. Помираючи, у душі матиму спокій, бо робила все, що в моїх силах. Учусь нового, рухаюсь далі й стаю сильнішою.

Михайло Колодзінський писав: "Людина, яка відмовляється від тієї боротьби й проповідує пацифістські гасла, є гнилим наростом на здоровому тілі. В природі не можна спинити боротьби, бо весь світ побудований на законі руху-боротьби. Кожний здоровий народ мусить із почуттям радісного фаталізму вести боротьбу за все те, що говорить йому зов крові й до чого тягне його історичне призначення. Мусиш боротися, інакше загинеш".

Дякую всім, хто зараз робить все можливе для нашої перемоги! Слава нації!

Роксоляна ШЕВЧЕНКО, оператор безпілотних літальних апаратів

ЩАСЛИВІ МИТІ НЕСТРИМНОЇ АТАКИ

району Замарстинів від польських формувань.

Слава Андрієві Долуду та його козацтву!

Малюнок Едварда Козака. Дж.: Альманах Червоної Калини, 1931 р.

Фільм Тараса Каляндрука про славного Андрія Долуда: <https://youtu.be/6d8MiSkViEW?>

33-ТІ ВШАНУВАННЯ ГЕРОІВ ХОЛОДНОГО ЯРУ

3 жовтня 2026 р., на Пантеоні Героїв біля Мотриного монастиря (на найвищій точці Холодного Яру), плануємо встановити 8 горельєфів героям російсько-української війни.

Збір пожертв триває, запрошуємо долучатися до святої справи. Наш рахунок: ПриватБанк, 26008005024514, ІСТОРИЧНИЙ КЛУБ ХОЛОДНИЙ ЯР ГО, ЄДРПОУ/ДРФО 41265356, Столичне ГРУ 5, МФО 305299. Рахунок № UA983052990000026008005024514 (гривня). Призначення – благодійний внесок. Можна здійснити пожертву і за к'юар-кодом.

Картку ПриватБанку нададуть за тел. 096-439-77-42.

Горельєфи створив скульптор Ігор Семак, козак Історичного клубу "Холодний Яр".

Один з героїв, якого вшануємо на Покрову, Іван Савка-"Шугай", казав: "Нинішні страждання нічого не варті в порівнянні зі славою, яка прийде до України".

Ось такі прекрасні люди в нашої Україні!

На пам'ятниках будуть викарбувані підписи...

Максим Олександрович КРИВЦОВ-"ДАЛІ" (22.01.1990, Рівне – 7.01.2024, Харківщина).

Поет. Учасник Революції гідності. Доброволець 5-го батальйону ДУК "Правий сектор" (2014 – 2015). Кулеметник 3-го Окремого полку ССО ім. князя Святослава Хороброго.

Боронив с. Піски, м. Авдіївку, м. Маріуполь, Світлодарську дугу, Київщину, Херсонщину, Луганщину. Лицар ордена "За заслуги" III ст. Почесний громадянин Рівного. Автор збірок "Вірші з бійниці" (2023) та "На мінному полі пам'яті" (2025).

Герой фільму "Поет Сил спеціальних операцій".

Герой України (2025, посмертно). Похований у Рівному на Алеї героїв.

Вічна слава!

Валерій Валерійович КІНДЗЕРСЬКИЙ-"ІНЖЕНЕР" (14.03.1974, Вінниччина – 17.05.2023, м. Бахмут, Донецьчина).

Вояк "Правого сектору" (2014), командир взводу 93-ї ОМБр "Холодний Яр".

Лицар ордена "Народний герой України" (2019).

Лицар ордена "За мужність" III ст. (2019).

Лицар ордена "За мужність" II ст. (2024, посмертно).

Похований у рідному селі Пиковець.

Вічна слава!

Іван Іванович САВКА-"ШУГАЙ" (1.09.1992, с. Колочава, Закарпаття – 26.07.2024, Луганщина).

Лейтенант ЗСУ. Учасник АТО та ООС. Командир стрілецької роти 133-го Окремого батальйону 114-ї бригади Сил ТрО.

Правнук останнього карпатського опришка Миколи Шугая та його брата Івана, воїна УПА.

Від 24 лютого 2022 р. бив ворога біля м. Гостомеля, м. Бучі, м. Бахмута та на Харківщині.

Лицар "Срібного хреста" Головнокомандувача ЗСУ (2023).

Похований на Байковому кладовищі в Києві.

Частину праху, як він і заповідав, розвіяно над Дніпром біля підніжжя Тарасової гори в Каневі.

Вічна слава!

Ігор Григорович ДЯЧЕНКО-"ГОПРИ" (3.11.1968, м. Гола Пристань, Херсонщина – 22.10.2022, Донецьчина).

Доброволець ОДЧ "Карпатська Січ" (2015).

Головний сержант стрілецького взводу 49-го ОСБат ЗСУ "Карпатська Січ".

Закінчив Сімферопольський державний університет.

Викладав фізичну культуру та захист Вітчизни.

Кандидат у майстри спорту з легкої атлетики.

Депутат Голопристанської міської ради.

Лицар ордена "За мужність" III ст. (посмертно) та медалі Михайла Колодзінського.

Лицар "Карпатської Січі" (посмертно).

Похований на Сабарівському кладовищі у Вінниці.

Володимир Іванович КІМЛИК-"ВАГНЕР" (18.04.1968, с. Романівка, Черкащина – 10.03.2022, Київщина).

Мати – учителька української мови та літератури.

Начальник управління контррозвідки ДУК "Правий сектор".

Двічі контужений, поранений. Нагороджений відзнакою "Холодний Яр", медалями "Хрест хоробрих", "За оборону Авдіївки", "За мужність" та ін.

Похований у с. Криві Коліна на Звенигородщині.

Вічна слава!

Олександр Трохимович ВОРОБІЙОВ-"ПТАХ" (2.03.1967, Миколаївщина – 29.01.2023, Донецьчина).

Командир стрілецького відділення 157-го батальйону 118-ї бригади ТрО.

Доброволець ДУК "Правий сектор" (з 2015; командир "Да Вінчі"). Учасник війни в Афганістані.

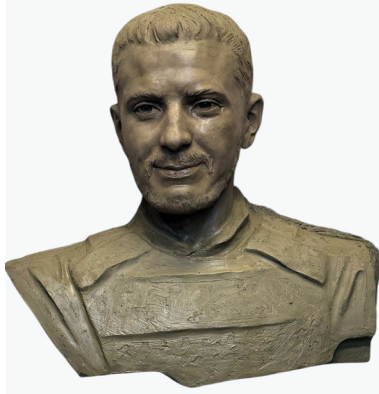
Тренер з боксу і джиу-джитсу.

Засновник і керівник військово-патріотичного клубу "Воля Холодного Яру" та ГО "Бойові мурахи".

Жив і працював у селищі Чорнобай.

Лицар ордена "За мужність" III ст. (посмертно).

Завжди чинив по правді.

Володимир Сергійович МУКАН-"БЛИСКАВКА" (11.06.1987, Черкаси – 29.04.2023, Донецьчина)

Лейтенант ЗСУ, заступник командира роти з МПЗ 156-го ОБ 118-ї ОБр ТрО ЗСУ.

Учасник бойових дій у Попасній, на Харківщині, у Бахмуті.

Закінчив інститут філології Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Журналіст, кандидат філологічних наук, викладач.

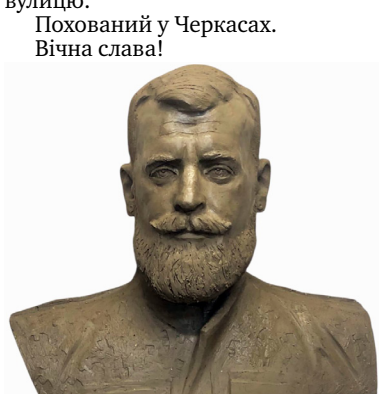
Лицар ордена Богдана Хмельницького III ст. (2023; посмертно).

Нагороджений почесною відзнакою Черкаської міської ради "Захисник України – Герой Черкас" (2023; посмертно).

У Черкасах його іменем названо вулицю.

Похований у Черкасах.

Вічна слава!

Євген Валерійович ШЕВЦОВ-"ТРИХ" (20.08.1992, м. Чорноморськ, Одещина – 28.11.2022, Київ)

Помічник стрільця-гранатометника 79-ї Окремої десантно-штурмової бригади.

В юнацтві захопився мілітарною справою.

Писав вірші у стилі реп.

Прабабуся – вчителька української мови та літератури.

Боксер. Під час бою за м. Мар'їнку Донецької обл. втратив частину правої руки.

Завжди обіцяв рідним, що обов'язково догляне їх у старості.

Вічна слава!

33-ті вшанування героїв Холодного Яру відбудуться 3 – 4 жовтня 2026 р. у с. Мельники та хуторі Буда Черкаського району Черкаської області.

Організатор – Історичний клуб "Холодний Яр". Запрошуємо щиро!

ГО ІСТОРИЧНИЙ КЛУБ ХОЛОДНИЙ ЯР

Благодійні пожертви

1 Відкрийте сканер QR-кодів на смартфоні або в додатку Privat24

2 Відскануйте QR-код

3 Виберіть картку для оплати

ПАМ'ЯТІ ПРОВІДНИКА

1988-й – рік, коли у повітрі вже відчувались зміни, але ще мало хто був готовим до боротьби. Комуністична система була ще потужною. Ми, група молодих юнаків, згуртувались навколо романтичної мрії – боротись за Україну.

Ми ще не знали напевне якою має бути ця боротьба й не знали якою має бути саме наша участь у цьому. Все, що мені було відомо – це розповіді батька довгими зимовими вечорами про бандерівців. Але я знав напевне – тепер слово за нами.

Ми всі мали псевда, як бандерівці, та потаємно збиралися вечорами на вулиці.

Одного дня друг "Тур" відвів мене до серйозної розмови. Тихо промовив, що має важливий документ для нас. Але, хто передав, розповісти не може. Лише багатозначно прошепотів – документ передає ОУН. Я розгорнув папір, там чіткими літерами написаний Декалог українських націоналістів.

Папір вирішили знищити, але текст перед тим кожен із членів групи завчив напам'ять. Після цього ми відчули себе причетними до чогось великого та зрозуміли, що не одні, що про нас знають. І тепер необхідно чекати нових директив.

Ми відчули сенс і потребу свого існування. Так виникла Організація української молоді "Спадщина". Вже пізніше я дізнався – Декалог нам передав Зеновій Красівський – Провідник, як ми називали його поміж собою.

З часом я мав честь познайомитись із цією легендарною особистістю. Напередодні я ніяк не міг уявити – як має виглядати Провідник ОУН, людина з легенди. Нарешті, зустріч відбулась – у нього вдома. І я побачив перед собою не войовничого підпільника, а мудрого і спокійного чоловіка. Лагідна, але впевнена мова, батьківська увага. В його товаристві відчував себе затишно, захищено та впевнено.

Ми говорили про Україну, якою має бути боротьба, про націоналізм і національну ідею. Я наголошував на тому, що ОУН повинна вийти з підпілля, що десятки тисяч людей, котрі виходять на мітинги протесту, чекають на вказівки від Організації. Дискутували на цю тему.

Красівський давав поради як себе поводити, з ким контактувати, наголошував на важливості підключення молоді до Національно-визвольної боротьби...

Звістка про смерть Красівського блискавкою пронизала свідомість. Почуття неповторної втрати змішалось з розгубленістю. Так, наче втрачено чіткий орієнтир.

У розбурханому морі народного піднесення початку дев'яностих, серед безлічі трибунів, важко було зорієнтуватись, хто справжній лідер, хто демагог, а хто – просто підсланий провокатор. Красівський був твердим орієнтиром, він міг відповідально сказати хто є хто. Тепер його не стало. Огорнуло відчуття великої відповідальності. Тепер рішення доведеться приймати самим і відповідати за них.

На похорон Провідника зібрались тисячі людей. Не всі присутні знали ким він був, але усі глибоко усвідомлювали – Україна зазнала великої втрати.

Гострим відчуттям врізався в пам'ять тужливий плач трембіт. Трембітарі приїхали з далеких гір, щоб за прагматичною традицією провести в останню путь Провідника.

Андрій ПАРУБІЙ

Львів, листопад 2004 р.

Дж.: Жага і терпіння. Зеновій Красівський у долі українського народу / Упор. Р. Коваль і В. Рог. – Київ: Діокор, 2005. С. 67 – 69.

“ДЯКУЮ, ВІТАЛИКУ!”

27 липня 2026 р., захищаючи Україну в лавах 67-ї Окремої механізованої бригади загинув бойовий хірург, а також раніше борець нашого батальйону Віталій Гакало-"Професор".

До свого 25-річчя Віталій не дожив зовсім трохи – він народився 10 серпня 2001 року. У 2020-му Віталій закінчив Кременецький медичний коледж, працював фельдшером швидкої допомоги, а у 2022-му навчався в Тернопільському національному медичному університеті. Коли почалася велика війна, йому було лише 20.

У травні 2022 р. супроводжував евакуацію поранених з "Азовсталі". Далі, закривши сесію в університеті, тієї ж ночі виїхав до Києва, а звідти – на Донецьчину у складі ПДМШ імені Пирогова. Вивозив важких поранених із-під Бахмута та Соледача, пережив обстріл шпиталю, працював у найгарячіших точках, коли за годину доводилося приймати по 20 поранених бійців.

Наш побратим госпітальєр "Кевін" згадавав їхню першу зустріч у Лимані на стапункті: "Віталій якраз завершував ротацію в

ПДМШ і починав свій шлях у лавах "Госпітальєрів". Ми тоді привезли йому першу чорно-жовту футболку нашого батальйону. Він прийшов до нас зовсім юним, майже дитиною за віком, але вже сформованим, серйозним фахівцем".

Віталій був з тих, хто не тільки якісно виконував роботу, а й навчав інших: передавав досвід, показував складні маніпуляції, фактично вишколив не один екіпаж "Госпітальєрів". Згодом став хірургом організації MMR, працював на Донецщині, Запоріжжі, Сумщині, Дніпропетровщині, пройшов Покровськ та Курщину. У 2025-му мобілізувався до 67-ї ОМБр. За свою роботу та мужність мав державні нагороди. Цього літа його чекали назад у MMR, але доля розпорядилася інакше.

Псевдо "Професор" дісталось йому не просто так. У нього був колосальний потенціал – він мав усі підстави стати одним із наймолодших докторів медичних наук.

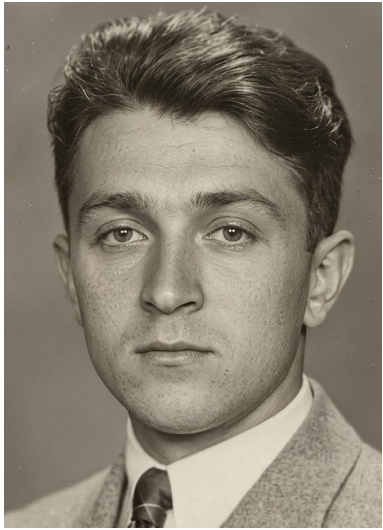
Віталій казав: "Медицина – це те, що вмію робити найкраще". А ще любив повторювати: "Менше думайте – більше робіть!"

Він не раз повторював, що війна змінила його ставлення до людей – якщо не допомагати одне одному, світ і мораль просто зруйнуються.

Ми втратили не лише талановитого лікаря, а дуже доброго, світлого і надійного друга. Дякую, Віталіку, що був з нашим батальйоном! Колишніх "госпітальєрів" не буває. Щирі співчуття рідним, близьким та усім, хто любив Віталія.

Він міг прожити довге й спокійне життя, але обрав рятувати життя інших ціною власного. Світла пам'ять тобі, друже "Професоре"!

Яна ЗІНКЕВИЧ

Пропонуємо увазі нашого читача розділ із майбутньої книги Романа Ковалю та Юрія Юзича “Діти у Визвольній війні. 1914 – 1920-ті рр. Історії, життєписи, спогади, документи”.

Малі козаки 4-ї сотні Першого запасного українського полку – національні романтики, яких серце покликала на службу Батьківщині. У квітні 1917-го київська юрба зневажала їх, тюкала, плювала, сміялася над ними. А хлопці з радістю йшли в бій за Україну. У їхніх душах палало лише одне бажання: зробити ще одну революцію, “щоб вичистити Київ від чужинців”. Так написав у споміні січовий стрілець Юрій Гнатюк, який після російського полону опинився в Києві в 1917 році. “Київ буде наш!” – така була думка цих прекрасних дітей, у яких Юрій, напевно, бачив і себе, адже в УСС пішов у 16 років.

Автор спомину Юрій Гнатюк, син українського фольклориста Володимира Гнатюка, служив і в Галицькій армії – з травня 1919-го до травня 1920 року. За волячку службу Україні поляки покарали його. Побував Юрій ще раз у московській неволі. Життєва стежка привела його аж на Колиму. З Росії він так і не повернувся.

Спомин було опубліковано до 20-ліття Української революції – у 1937 році, коли автор уже перебував у тюрмі.

1917 рік. Кілів п'яний весною і свободою. На збігу Хрещатика і Васильківської вулиці – мітинг. Принагідний чи урядовий “оратель” барвистими жмутками кидає свої свободні

КОЗАЧАТА 4-Ї СОТНІ

думки у барвисту юрбу. Його обличчя натхнене, очі задивлені у прозору блакить київського неба, здається, що вони там бачать образ нової, чудової й свободної Росії, про яку йде мова. “Оратор” модулює голос на пійомозо (від італ. *pìu mosso*, “трохи швидше”. – *Ред.*) і мережить казку нового, величного і щасливого життя. Раптом радісно-побожний вираз його обличчя міняється, як темна ніч, і замогильний голос віщує: “І его всьо заберут у нас немци!” Юрба затихла, чути лише боязкий дусіт насіння. “Заберут, еслі ми будем терпеть у себя немецкую агентуру – Центральную Раду!” – фуріозо (*furioso*, тобто “скажено”, “в шаленому пориві”, “з люттю”. – *Ред.*) кінчає промову “орателя”.

Він хвилину насолоджується німою мовчанкою юрби і збирається кинути якийсь лозунг на вдячний ґрунт. Але цілий ефект зіпсував чийсь басовий голос, що несподівано ревноу: “Брехня!” Навколо власника того голосу, старого унтера з українською відзнакою на кашкеті, зчинилася метушня. Чийсь голос кричав: “Граждане, нельзя нарушать революционной этики”, але не було ради – неfortunного опозиціонера обступили баби, як тічка голонних вовків. У цей критичний для нього мент з'являється підмога – восьмеро молодих хлоп'ят в уніформах різних шкіл оточує його колом і відважно наставляє кулаки проти роззохнених кобасниць. Відступаючи, зникають у широкому подвір'ї дому ч. 23 на Васильківській вулиці. Восьмеро хлоп'ят не пішли на другий день до шкіл – залишилися козацатами 4-ї сотні Першого запасного українського полку.

Двадцять літ минуло від соняшної весни 1917 року, і годі вповні представити, як ріс і ширився внутрішній світ козачат, коли вони гордо маршували під жовто-блакитними прапорами по вулицях Києва, та якою музикою бринів дзвін Софії, коли зустрічав карні лави піонерів Української армії на площі перед Богданом. Життя їм не щадило прикроців, мобілізовані парубійки, що мали свій питомий хуторянський сміт поняття, ідовито посміхалися над ними, вкладаючи у вираз “добровольцев” великий відсоток презирства. На вулицях

Київ на вигляд їхніх відзнак за ними плювалися і тюкали. А це в молодих, ще не загартованих душах відбило один рефлекс – треба робити другу революцію, щоб вичистити Київ від чужинців.

Коли вночі Полуботківці “обеззброїли” 1-й запасовий український полк і вирушили із Грушок добувати Київ, козацата як один тихцем майнули за ними. Витримали пробу під арсеналом. Зробили революцію. Стояли на вартях біля різних військових складів і посилали в думці один одному: “Київ наш!..”

А потім – терни, але розчарувань не було. На другий день на муштрі ніхто не знав, що Федосенко має рану в руці, – виявилось, коли не міг зробити “на плече”.

Васьківський, Гордій К. та Ждан прийшли до сотні через три дні, обдірані і з підбитими очима. При відвороті з Києва їх забули зняти з варті, а вони, не знаючи про те, стояли, поки не попали в гостину до Оберучева... Повтікали.

У жнива як піші розвідники їхали з Богданівцями на фронт. Київ проводив їх сальвами кирасирів з Кадетського гаю.

Вернулися ще до Києва, бачили його нашим і кривавилися далі, зростаючи духом на широких просторах України, міряючись із ворогами.

Минали дні, місяці, роки. Слава Української зброї чергувалася із трагедією під Крутами, Базаром і по цілій Україні, але місяця для розпуки не було в рядах козацтва. Козачата 4-ї сотні і багатьох інших сотень, безвусі й вусаті, гинули, їх заступали нові, підхоплювали жовто-блакитний стяг і вперто простували до мети. Козачат гнала на смерть і страждання Ідея, велика Ідея незалежності Українського народу. Сьогодні по двадцяти роках відродження Української армії серед Українського народу не знайдеться одиниці, щоб не відчула владного голосу тієї Ідеї у своїй душі.

Київ буде наш!

ЮРІЙ ГНАТЮК

Дж.: Гнатюк Ю. Козачата 4-ї сотні // Гуртуймося. Трьохмісичний журнал військово-громадської думки. – 1937. – Квітень – грудень. – Ч. 2 – 3 (XX – XXI). – С. 24, 25.

На світліні – Юрій Гнатюк, автор спогаду.

його дружини Фекли. Надія Іванівна, яка оповіла мені цю родинну історію, мешкає в с. Жаботині Черкаської області.

Анна ДУДАК, праправнучка Кирила Отаманенка, рідного брата отамана Євлампа Отаманенка. Черкаси

На світліні – Кирило Отаманенко. Рідні стверджують, що він був схожий на брата отамана.

“Батькам скажеш, що був чесний” Романа Ковалю – 400 грн.

“Коростишів у боротьбі за УНР. 1917 – 1921 рр.” Р. Ковалю. – 175 грн.

“Житомирщина в боротьбі” Романа Ковалю – 300 грн.

“Здолати Росію” Романа Ковалю – 350 грн.

“Яків Орел-Гальчевський: боротьба і філософія боротьби” Романа Ковалю – 150 грн.

“Полковник Болбочан” Романа Ковалю – 300 грн.

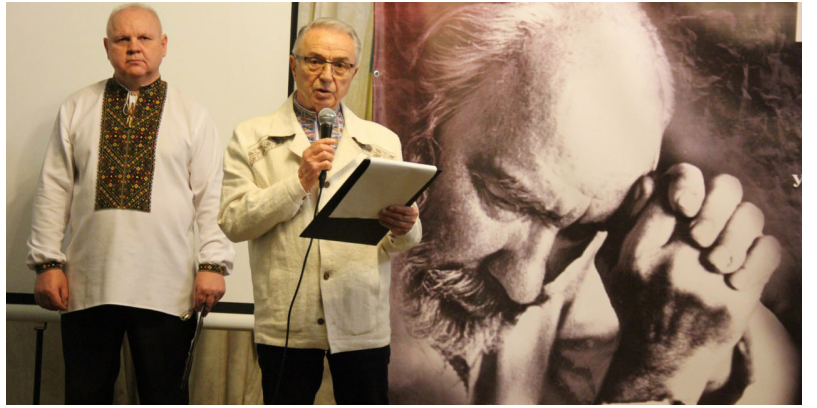
“Полковник Болбочан” Романа Ковалю і Юрія Юзича – 350 грн.

“Жінки у Визвольній війні: історії, біографії, спогади. 1917 – 1930” Романа Ковалю – 400 грн.

“Микола Міхновський: спогади, свідчення, документи” Р. Ковалю і Ю. Юзича – 700 грн.

“Тиха війна Рената Польового” Романа Ковалю – 350 грн.

ВЛАДЕНУ КОВТУНУ ДО ЮВІЛЕЮ ЩЕ БАГАТО ТРЕБА ЗРОБИТИ

Учора виповнилося 88-ть, а сьогодні пішло на 89-й поетові Владену Ковтуну, козакові Історичного клубу “Холодний Яр”. Останні роки ми зблизилися, спілкуємось чи не щодня. І все про Україну та її “воріженьків”.

У свої листопадові роки пан Владлен безупину робить добрі справи. Я його навіть за це критикую, бо час писати спогади, а у нього не доходять до цього руки. А життя було надзвичайно цікаве, про скількох творчих особистостей міг би написати він!

Я вже змирився, що спогадів не буде. Бо в нього попереду вшанування Михайла Горлового в Національній академії, вручення Літературної

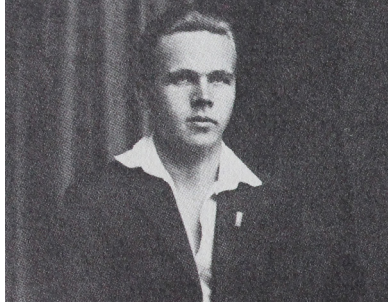
премії ім. Юрія Тітова, боротьба за врятування річки Рось, конкурс на найкращу пісню серед народних колективів Корсунщини, організація корсунської делегації на 33-ті вшанування героїв Холодного Яру... Нехай би сам і написав про свою діяльність, а то хто знає?

Так чи інакше, беру його за приклад дієвого українця і намагатимусь до 88 років не припиняти і своїх добрих справ.

Многая літа!
Корсунським козакам слава!

З пошаною Роман КОВАЛЬ
Київ, 29 квітня 2026 р.

“ТИ ВЕСЬ ІЗ БРОНЗИ...”

Готуємо з Юрієм Юзичем книгу “Діти у Визвольній війні”. Ось її невеличкий спалах. Козацько-поетичний. Від Юрія Дарагана.

Це уривок із біографії 17-літнього повстанця...

РЕНГЕВИЧ Олександр Пилипович (22.10.1903, м. Олександрівськ Катеринославської губ., тепер Запоріжжя – після 1926). Повстанець відділу отамана Чорна Хмара, козак Катеринославського повстанського коша (з 1920).

Козацького роду, прізвище згадується в козацьких реєстрах та переписках з 1571 року.

У квітні 1922 р. з паспортом, який отримав у місці УНР у Бухаресті, вийшов до ЧСР на навчання – на матуральні курси УГА в Подєбрадах.

КНИЖКОВА КРАМНИЦЯ “ОТАМАНІЯ”

Книги Історичного клубу “Холодний Яр” можна придбати через крамницю “Отананія”. Ось тут: <http://otamania.in.ua>

ПІДТРИМУЙТЕ НАС

Патреон Романа Ковалю: <https://www.patreon.com/c/kovalroman>

Сердечно дякуємо за підтримку газети “Незборима нація”!

Валентина ЛУК'ЯНОВА – 500 грн

Ігор СМЕТАНСЬКИЙ (Калуш) – 500 грн

Іван КАЧУРИК (Хмельницький) – 500 грн

Олекса РІЗНИКІВ (Одеса) – 1000 грн

Юрій БОТНАР (Черкаси) – 1000 грн

Олександр РИЖЕНКО (Київ) – 3000 грн

Тамара МАРТИНЕНКО (Черкаси) – 5000 грн.

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

Наш індекс – 33545.

Індекс 87415 – для передплатників Донецької та Луганської областей.

Ціна на півроку – 132 грн.

Шлях перемоги

Часопис ОУН.

Передплатний індекс 30504.

Ціна 744 грн.

У Подєбрадах мешкав в одній кімнаті з Гаврилом Гордієнком.

“Я був прийнятий на матуральні курси в Подєбрадах, – згадував Гордієнко, – і 16-го серпня 1922 р. прибув туди й поселився там на Панській вулиці під ч. 42... Я поселився в кімнаті разом з Сашком Ренгевичем, колишнім моїм козаком. В іншій кімнаті мешкало аж троє наших таки чорнохмарівців... На матуральних курсах був і Юрій Дараган, який... сприявлявся з Олександром Ренгевичем і навіть присвятив йому якийсь вірш”.

У збірці “Сагайдак” сотник Михайло Обідний писав про Дарагана: “Ось він влітку на річці дивиться на свого друга О. Ренгевича, засмаленого сонцем, і відразу перед ним постає тип Запорозжя і сама Січ і невимовний сум її – України”.

А далі читує вірша, присвяченого Ренгевичу:

Ти весь із бронзи, із металю,
ти вигинаєшся мов лук
цілунок соняшній розтанув
на темнім тлі смаглявих рук.

Роман КОВАЛЬ, Юрій ЮЗИЧ

На світліні – Олександр Ренгевич. Подєбради, ЧСР, 1924 р.

АРХІВ ГАЗЕТИ “НЕЗБОРИМА НАЦІЯ”

Тут можна переглянути архів НН:

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Nezboryma_Natsia

Редактор Роман Коваль

Верстка Анна Воловник

Коректор Надійка Овчарук

Інформаційне забезпечення Микола Владзімірський,

Владислав Карпенко,

Технічний директор Максим Селюзкін

Адреса для листування 03049, Київ, вул. генерала

Геннадія Воробйова (Курська), буд. 20, пом. 14.

Тел./факс: 242-47-38

kvalroman1@gmail.com

ФБ: Roman Koval

Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.

Наклад 1000 примірників.

Видруковано 31.08.2026 р.

ТОВ “Прес Корпойшн Лімітед”

Номер замовлення 26 89 09

Ідентифікатор медіа: R30-03637

Засновник Роман Миколайович Коваль

[HTTP://NEZBORYMA-NACIYA.ORG.UA/](http://NEZBORYMA-NACIYA.ORG.UA/)

“Незборима нація” – газета для тих, хто хоче знати історію боротьби за свободу України